

**METODINĖ MEDŽIAGA MOKYTOJUI
PAMOKOS/VEIKLOS PLANAS
TEMA: LIETUVOS LAISVĖS GYNIMAS
KLASĖ: 10
BENDRŪJŲ PROGRAMŲ SRITIS: SOCIALINIS
UGDYMAS**

UGDOMOS MOKINIŲ KOMPETENCIJOS

Bendrosios:

- Istorijos dalyknė kompetencija – kuria istorinį pasakojimą, pagrįstą rašytiniais ir vaizdiniais šaltiniais; paaiškina įvykių eigą tam tikroje erdvėje, komentuodamas, kokią įtaką erdvė darė įvykių raidai.
- Mokėjimo mokytis – renka informaciją iš įvairių šaltinių; ją rūšiuoja pagal savo paties sukurtus principus; jungia turimas žinias į prasminę visumą, išskirdamas priežastis, eigą, pasekmes.
- Pažinimo – susipažįsta su 1990 – 1992 m. įvykiais prie Lietuvos Respublikos Seimo įvairiais būdais – darbo su šaltiniais, vietos tyrimo, „gido“ pasakojimo metu. Praplečia žinias apie Vilniaus miestą.
- Komunikavimo – bendrauja, bendradarbiauja su grupe besimokančiųjų; geba pristatyti surinktą medžiagą viešai; atsako į kitų pateiktus klausimus.
- Socialinė – bendradarbiauja su bendraklasiais bei mokytoju; suvokdami savo istorijos fragmentus miesto erdvėse, stiprina savo, kaip Lietuvos Respublikos ir Vilniaus gyventojo, pilietines pozicijas pažįstant ir puoselėjant istorinį paveldą.
- Asmeninės - ugdo įvairias kompetencijas: stiprina naratyvo kūrimo ir viešosios komunikacijos įgūdžius kartu stiprindamas ir savo pasitikėjimą.

MOKYMOŠI UŽDAVINIAI

1. Ugdyti mokinių darbo su įvairių rūšių istorijos šaltiniais įgūdžius (video medžiaga, vaizdiniai, rašytiniai šaltiniai, naratyvinė medžiaga)
2. Ugdyti mokinių istorijos tyrimo įgūdžius (mokiniai kuria gido pasakojimą, kurį pristato bendraklasiams).
3. Ugdyti istorijos žinių ir gebėjimų praktinio taikymo įgūdžius (mokiniai pritaiko istorijos žinojimą pasakojimui konkrečioje, plane numatytoje, miesto vietoje kūrimui ir pateikimui).
4. Ugdyti mokinių vertybines nuostatas (atsakomybė už valstybę; šeimą, gyvybę; pagarba istorinei praeičiai ir Laisvės gynėjams; istorinių tradicijų puoselėjimas).

VIETA/ OBJEKTAS/ ĮSTAIGA

Vilniaus miesto Gedimino prospekto dalis nuo Nepriklausomybės aikštės prieigų; Senasis Žvėryno tiltas; Gynėjų gatvė; LR Seimo pastatas ir teritorija aplink jį.

MOKYMOSI VEIKLOS

1. Įvadas: iki 3 min. Mokytojas klasėje pristato mikro tiriamąją veiklą - „Laisvės gynimas 1990 – 1991 m. Vilniuje“. Įvado metu mokytojas paaiškina mokiniams, kad, nagrinėjant Šaltojo karo pabaigos ir Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo temą, viena pamoka vyks ne klasėje, o šalia Lietuvos Respublikos Seimo rūmų. Lankydamiesi šioje vietoje, mokiniai susipažins su nagrinėjamo laikotarpio įvykiais per vienu kitiems perteikiamus pasakojimus (žr. *priedą*).

2. Mokytojas formuluoja mokiniams užduotį: pasidalijus grupėmis po 3 – 5 mokinius (priklauso nuo mokinių pageidavimų ir klasės dydžio) pasirinkti vieną pateiktą temą ir paruošti 5 – 7 minučių pasakojimą su iliustracijomis (pasakojimo santrauka ir nuotraukos gali būti pasidalintos su bendraklasiais telefonu), kurį turės pateikti klasės draugams konkrečiose vietose prie LR Seimo.

Grupių tyrinėjamų temų sąrašas:

1 grupė. Įvadinės ekskursijos dalies rengimas: ekskursijos scenarijaus ruošimas; pradinio taško nustatymas, trumpas konteksto pasakojimas (kokia ir nuo ko grėsmė kilo Lietuvos Respublikai; kas tuo metu vadovavo Seimui; kokios buvo nuspręsta griebtis gynimo taktikos; kuo ji buvo argumentuota, kokia buvo Lietuvos piliečių reakcija)

2 grupė. Seimo rūmų gynimas: nuo Gedimino prospekto pusės; nuo Senojo Žvėryno tilto pusės; nuo A. Goštauto gatvės pusės; nuo Gynėjų gatvės pusės. (čia galima sudaryti 2 – 3 grupes, priklausomai nuo vaikų skaičiaus; kiekviena grupė gali ruošti atskirą fragmentą)

3 grupė. Paties Seimo pastato gynimas.

4 grupė. Lietuvos laisvės gynėjai ir juos palaikantys piliečiai: atskiros istorijos.

5 grupė. Kolaboravę Lietuvos piliečiai, jų motyvai ir istorijos.

6 grupė. Laisvės gynėjų įamžinimas: įvykių atminimas; istorinės atminties saugojimas.

Mokiniams paaiškinama, kad jų pasakojime turi atsispindėti komentarai, kaip buvo organizuojama gynyba, iš kokių medžiagų buvo statomos barikados, kas buvo gynėjai, kaip jie buvo aprūpinami maistu; kur jie nakvojo, kaip sprendė šalčio problemas; kokios grėsmės kilo, kokios buvo gyventojų nuotaikos.

3. Mokiniai, dirbdami grupėse, atlieka tyrimą - iš įvairių šaltinių renka medžiagą ir ruošiasi ekskursijai (skiriama apie 1 savaitę laiko).

4. Ekskursijos metu A grupės mokiniai pasirinktoje vietoje prie Seimo pradeda ekskursiją: paaiškina, kokiai temai skirta ekskursija; kuo svarbūs nagrinėjami įvykiai šalies istorijai; trumpai pristato eigą. Pagal jų sudarytą planą vyksta ekskursija: kiekvienos kitos grupės mokiniai likusiems pristato savo pasakojimą – kur stovėjo barikados; būriavosi gyventojai; buvo kūrenami laužai ir panašiai. Pasakojimą iliustruoja nuotraukomis (siunčiama telefonu), šaltinių ištraukomis, video siužetais.

5. Mokiniai – klausytojai tuo metu, kai kiti pristato, formuluoja klausimus arba žymisi užrašuose pasakojimų turinį.

6. Ekskursija užbaigiama skiriant užduotį – pasiruošti apibendrinamajai diskusijai – refleksijai - klasėje (jei oras leidžia, galima diskusiją pasidaryti ir ant sėdynių Nerios krantinėje šalia Seimo). Mokytojas skiria namų darbą.

INTEGRACIJA:

Vidinė (nurodomos temos)

Istorija: Šaltojo karo pabaigos istorija: Persitvarkymo epocha SSRS; Sąjūdžio įsikūrimas ir veikla; Berlyno sienos griūtis; Vokietijos suvienijimas.

Pilietiškumo pagrindai: Valstybės kūrimosi pagrindai; demokratijos principai; Krašto gynyba.

Dorinis ugdymas: Žmogaus pasirinkimo sudėtingumas: kolaboravimas ir pasipriešinimas. Teisė rizikuoti. Šeimos ir asmens santykis pavojaus akivaizdoje. Pasiukojimo vaidmuo šių dienų pasaulyje.

Lietuvių kalba: teksto kūrimas ir perteikimas žodžiu. Retorikos panaudojimas.

Matematika: loginių schemų kūrimas; aukščio ir tūrio apskaičiavimas.

REFLEKSIJA, ĮSIVERTINIMAS

Mokinių paprašoma įvertinti 1990 – 1991 m. Lietuvos Respublikos piliečių veiksmus – tiek kolaboravusių, tiek kovojusių, tiek pasyvių, atkreipiant mokinių dėmesį ne tik į skirtingas pozicijas pasirinkusias grupes, bet ir jų raiškos formas; pasvarstant, ar pasirinktos veiklos formos buvo apgalvotos, ar labiau spontaniškos; pasiūlyti iš moralinio imperatyvo pozicijos pasvarstyti, kaip vertinti jaunuolių prisiimtą riziką tomis dienomis ir jų atsakomybę prieš šeimą, tėvus; padiskutuoti, kada rizika yra pateisinama, kada ne.

TRUKMĖ

60 minučių – jei tik suplanuota veikla aplink šeimą; 120 – jei su apsilankymu Seimo lankytojų centre (kadangi ten galima užsisakyti ekskursiją su gidu, čia ši dalis neaprašoma).

NAMŲ DARBAI

Rasti informantą ir, remiantis jo prisiminimais, sukurti trumpą 1990 – 1991 m. įvykių Lietuvoje pasakojimą (paremtą informanto pasakojimu, atsiminimais, įspūdžiais).

ŠALTINIAI (MOKYTOJUI)

Vilniaus miesto žemėlapis:

<https://maps.vilnius.lt/>

LR seimo istorijos nuoroda: atkreipti dėmesį ir į šaltinius, ir į virtualias parodas:

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35660&p_k=1

LR seimo lankytojų centras

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=37152&p_k=1

Lietuvos Laisvės gynėjų puslapis:

<http://www.llks.lt/Sausio%2013%20atminti.html>

Pasakojimai ir vaizdai apie barikadas:

<https://www.youtube.com/watch?v=N3acBQWNWgc>

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=16238&p_k=1&p_t=202976

Rekomenduojami įvairūs nuotraukų archyvai, skirti Sausio įvykiams 1991 m atminti.

PRIEDAI

UŽDUOTIS: ISTORIJS TYRIMAS „LIETUVOS LAISVĖS GYNIMAS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO 1990 – 1991 M.“

Lygiai po savaitės mūsų klasė vyks į pamoką - ekskursiją prie Lietuvos Respublikos Seimo. Šios ekskursijos metu susipažinsime su Lietuvos laisvės gynimo įvykiais bei Lietuvos gyventojų veiksmis, elgesiu ir nuostatomis šių įvykių metu. Ekskursijos gidais būsite jūs patys. Pasidaliję grupėmis, pasirinkite potemę, kurią ir pristatysite ekskursijos metu. Svarbu: pristatymas turės vykti konkrečiose vietose, apie kurias kalbėsite. Pasakodami apie įvykius į pasakojimą turėsite įtraukti ir aplinkoje matomus objektus.

Jūsų pasakojimas turės būti pagrįstas šaltiniais, autentiškais prisiminimais, nuotraukomis, video įrašais. Visą šią medžiagą surinksite iš Jums prieinamų šaltinių, apibendrinsite, ja remdamiesi, sukursite pasakojimą ir pasiruošite jį pristatyti konkrečioje Jūsų pasirinktoje vietoje prie Seimo. Vaizdo šaltinius pasakojimo metu galite persiųsti klasės draugams telefone.

1. Pasirinkite vieną iš šių temų:

1 grupė. Įvadinės ekskursijos dalies rengimas.

- Per pamoką suregistruojate grupes: kiek grupių susidaro; kurias potemes pasirenka nagrinėti. Pasirūpinate, kad nebūtų pasirenkamos tos pačios potemės, kad į mažesnes grupes būtų įtraukti mokiniai, nedalyvavę tyrimo paskelbimo dieną pamokose.
- Ekskursijos scenarijaus ruošimas: numatote, kiek laiko truks pristatymai, kiek laiko skirsite klausimų pristatančiai grupei pateikimams ir atsakymams;
- Pradinio taško, iš kurio prasidės ekskursija, nustatymas.
- Trumpas konteksto pasakojimas: trumpai papasakojate, kodėl nuo tos vietos prasideda ekskursija; kokie pagrindiniai jos momentai (kokia ir nuo ko grėsmė kilo Lietuvos Respublikai; kas tuo metu vadovavo Seimui; kokios buvo nuspręsta griebtis gynimo taktikos; kuo ji buvo argumentuota, kokia buvo Lietuvos piliečių reakcija).
- Ekskursijos metu reguliuojate ekskursijos eigos laiką – informuojate, kuri grupė pristato pasakojimą; primenate, kai jau baigiasi skirtas pristatymui laikas; paskelbiate laiką klausimams; pakviečiate kalbėti naują grupę; paskelbiate pabaigą.

2 – 6 grupės: Seimo rūmų gynimas: kas, kur, kada ir kaip?

- Susiburiate į grupę ir pasirenkate konkrečią potemę: Seimo rūmų gynimas nuo Gedimino prospekto pusės; nuo Senojo Žvėryno tilto pusės; nuo A. Goštauto gatvės pusės; Seimo rūmų gynimas nuo Gynėjų gatvės pusės (čia galima sudaryti 2 – 3 grupes, kiekviena grupė gali ruošti atskirą fragmentą). Paties Seimo pastato gynimas. Lietuvos laisvės gynėjai ir juos

palai kantys piliečiai: atskiros istorijos. Kolaboravę Lietuvos piliečiai, jų motyvai ir istorijos. Laisvės gynėjų įamžinimas. Įvykių atminimas: istorinės atminties saugojimas.

- Dirbdamo grupėmis: pasiskirstote veiklomis; užregistruojate potemę įvadinės dalies rengėjų grupėje (1 grupė); medžiagos rinkimas, apipavidalinimas, susiejimas su konkrečia vieta prie Seimo; pristatymo dalies rengimas; pristatymo pateikimas žodžiu ekskursijos metu.
  - Gidas – vienas komandos narys - pasiruošia raiškiam pristatymui, kiti – atsakymams į klausimus.
2. Atlikite tyrimą ir parenkite pasakojimą iš įvairių šaltinių (skiriama apie 1 savaitę laiko). Pasakojime turi atsispindėti komentarai, kaip buvo organizuojama gynyba, iš kokių medžiagų buvo statomos barikados, kas buvo gynėjai, kaip jie buvo aprūpinami maistu; kur jie nakvojo, kaip sprendė šalčio problemas. Pasirengti pakomentuoti apie kilusias grėsmes ir gyventojų nuotaikas.
  3. Numatytą ekskursijai dieną renkamės prie mokyklos, vykstame prie Seimo. Po ekskursijos - aptarimas (vieta priklausys nuo oro).

PARENGĖ

Vilija Malonaitienė, Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija

